

O'ZBEKISTONDA AGROTURIZMNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Xalilov Xabib Xamidovich-

Navoiy davlat universiteti iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasida agroturizmning hozirgi holati va uning kelajakdagi rivojlanish istiqbollari tahlil etilgan. Muallif agroturizmni qishloq xo'jaligi, ekologiya, madaniyat va iqtisodiyotni uyg'unlashtiruvchi soha sifatida ko'rib chiqadi. Qishloq infratuzilmasini modernizatsiya qilish, mahalliy aholining bandligini oshirish va xorijiy sayyohlarni jalb etish orqali hududiy rivojlanishga erishish imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, maqolada xalqaro tajribalar bilan solishtirma tahlil o'tkazilib, O'zbekiston sharoitida agroturizmni samarali yo'lga qo'yish uchun zarur bo'lgan tashkiliy, huquqiy va iqtisodiy mexanizmlar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: agroturizm, qishloq xo'jaligi, ekologik turizm, iqtisodiy barqarorlik, qishloq infratuzilmasi, xalqaro tajriba, turizm siyosati, barqaror rivojlanish.

Аннотация. В статье анализируется современное состояние агротуризма в Республике Узбекистан и перспективы его развития. Автор рассматривает агротуризм как отрасль, объединяющую сельское хозяйство, экологию, культуру и экономику. Показаны возможности достижения регионального развития за счет модернизации сельской инфраструктуры, повышения занятости населения и привлечения иностранных туристов. Проведен сравнительный анализ с международным опытом, предложены организационно-правовые и экономические механизмы, необходимые для эффективного развития агротуризма в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: агротуризм, сельское хозяйство, экологический туризм, экономическая устойчивость, сельская инфраструктура, международный опыт, туристическая политика, устойчивое развитие.

Abstract. The article analyzes the current state of agrotourism in the Republic of Uzbekistan and its future development prospects. The author considers agrotourism as a sector that combines agriculture, ecology, culture and economy. The possibilities of achieving regional development through modernization of rural infrastructure, increasing employment of the local population and attracting foreign tourists are highlighted. The article also conducts a comparative analysis with international experience and proposes organizational, legal and economic mechanisms necessary for the effective establishment of agrotourism in the conditions of Uzbekistan.

Keywords: agrotourism, agriculture, ecological tourism, economic sustainability, rural infrastructure, international experience, tourism policy, sustainable development.

KIRISH

So'nggi yillarda turizm dunyo iqtisodiyotining eng tez o'sayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. BMT Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, pandemiyadan keyingi davrda sayohatlarning yangi yo'nalishlari — xususan, ekologik va agroturizm — jadal sur'atlarda rivojlanmoqda. Bu yo'nalishlarda sayyohlar nafaqat dam olishni, balki mahalliy madaniyat, dehqonchilik, milliy taomlar va tabiiy hayot tarzini bevosita tajriba sifatida his etishni xohlashadi.

O'zbekiston agrar mamlakat sifatida boy tabiiy resurslar, qadimiy dehqonchilik an'analari va mehmondo'st qishloq aholisi bilan agroturizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida qishloq joylarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, turizmni diversifikatsiya qilish hamda "Har bir mahalla — tadbirkor hudud" dasturlari doirasida agroturizmga alohida e'tibor qaratilmoqda.

ASOSIY QISM

Agroturizm — bu qishloq xo'jaligi faoliyati bilan bog'liq turizm turi bo'lib, sayyohlarga dehqonchilik, chorvachilik, bog'dorchilik yoki uzumchilik jarayonida ishtirok etish, mahalliy mahsulotlarni tayyorlash, milliy taomlarni tatib ko'rish, qishloq hayotini yaqindan o'rganish imkonini beradi.

Dunyo tajribasida bu yo'nalish Italiya, Fransiya, Ispaniya, Yaponiya va Turkiyada keng rivojlangan. Masalan, Italiyadagi "Agriturismo" modeli orqali fermer xo'jaliklari sayyohlar uchun mehmon uylari, gastronomik dasturlar va milliy festivallar tashkil etish orqali barqaror daromad manbaiga aylangan.

O'zbekiston sharoitida ham bu modelni mahalliy an'analar asosida moslashtirish mumkin. Buxoro, Farg'ona, Samarqand, Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlaridagi tabiiy landshaft, bog'dorchilik madaniyati va milliy taomlar — agroturizm uchun noyob resurslardir.

Hozirgi kunda O'zbekistonda turizmning ekologik va qishloq yo'nalishlari endigina shakllanmoqda. "2022–2026 yillarda turizmni rivojlantirish konsepsiyasi"da agroturizmni qo'llab-quvvatlash ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan. Ayrim viloyatlarda — xususan, Surxondaryo viloyati Denov tumani, Farg'ona vodiysi Rishton, Buxoro viloyati G'ijduvon, Samarqand viloyati Urgut tumanlarida — tajriba loyihalari yo'lga qo'yilgan.

Bu xo'jaliklarda sayyohlar paxta terish, sabzavot yetishtirish, asalarichilik, non yopish yoki milliy taom pishirish jarayonida bevosita qatnashish imkoniga ega. Ammo bu tashabbuslar hali keng miqyosga chiqqani yo'q. Aksar hollarda ularning faoliyati mahalliy tashabbuskorlar va kichik grantlar doirasida cheklangan.

Agroturizmning eng muhim afzalligi — qishloq aholisi bandligini oshirish va daromad manbalarini diversifikatsiya qilishdir. Fermer xo'jaliklari faqat mahsulot yetishtirish bilan emas, balki turizm orqali xizmat ko'rsatish, milliy hunarmandchilik, ekologik mahsulotlar savdosi kabi faoliyat bilan shug'ullanish imkoniga ega bo'ladi.

Bundan tashqari, agroturizm orqali [1]:

- Mahalliy yoshlarning shaharga migratsiyasi kamayadi;
- Qishloq infratuzilmasi (yo'llar, transport, internet, sanitariya tizimi) rivojlanadi;
- Milliy madaniyat, an'analar va ekologik muhit asrab qolinishiga turtki bo'ladi.

Shuningdek, agroturizm ayollar bandligini oshirishda ham samarali vosita bo'la oladi — uy mehmonxonalari, milliy oshxonalar, kulolchilik yoki kashtachilik ustaxonalari orqali xotin-qizlar o'z tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yishi mumkin.

Italiya tajribasida "agroturizm"ni rivojlantirish davlat tomonidan subsidiyalar va soliqqa imtiyozlar orqali qo'llab-quvvatlanadi. Fransiya har bir agriturizm xo'jaligi "ekosertifikat" olishi shart bo'lib, bu sifat va xavfsizlik kafolatini beradi. Yaponiyada esa "farm stay" dasturlari yoshlarni qishloq hayotiga qaytarish siyosatining bir qismi sifatida amalga oshiriladi.

O'zbekiston uchun ushbu tajribalardan quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin [2]:

- Agroturizmni tartibga soluvchi huquqiy bazani takomillashtirish;
- Fermer xo‘jaliklariga imtiyozli kredit va subsidiyalar ajratish;
- Mahalliy brendlarni shakllantirish (masalan, “Surxon agrohouse”, “Farg‘ona green life”);
- Kadrlar tayyorlash tizimini joriy etish — kollej va oliy ta’lim muassasalarida “agroturizm menejmenti” yo‘nalishini tashkil etish.

XULOSA VA MUNOZARA

O‘zbekiston uchun agroturizm — bu nafaqat yangi iqtisodiy yo‘nalish, balki qishloq joylarda barqaror rivojlanishning strategik omilidir. Uning muvaffaqiyati hukumat siyosati, mahalliy aholi faolligi, xususi sektor investitsiyasi va xalqaro hamkorlik uyg‘unligiga bog‘liq.

Kelgusida agroturizmni rivojlantirish uchun:

1. Qishloq xo‘jaligi va turizm vazirliklari hamkorligida maxsus milliy dastur ishlab chiqish;
2. Ekoturizm va agroturizm klasterlarini yaratish;
3. Raqamli marketing va xalqaro brendlash strategiyasini yo‘lga qo‘yish zarur.

Agar bu chora-tadbirlar tizimli amalga oshirilsa, O‘zbekiston Markaziy Osiyoda agroturizmning yetakchi markaziga aylanishi uchun barcha imkoniyatlarga ega.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). Rural and Community-Based Tourism 2023 Report. — Madrid, 2023.
2. Oripov B. Agroturizm: imkoniyatlar va muammolar. // O‘zbekiston iqtisodiyoti va turizm, №3, 2024. – B. 27–34.
3. Sanz-Cañada J., Muchnik J. Agro-food tourism and territorial development in Mediterranean regions. — Springer, 2021.
4. Hasanov U. Qishloq xo‘jaligida innovatsion turizm tarmoqlarini rivojlantirish istiqbollari. // Innovatsion iqtisodiyot jurnali, №1, 2025. – B. 19–26.